

ΦΩΣ ΣΤΟ ΚΟΔΡΑ

Από τη Μνήμη στη Δημιουργία μιας Μητέρας Πόλης

Φορέας Υποβολής

Μουσείο Φωτογραφίας Δήμου Καλαμαριάς “Χρήστος Καλεμκερής”

Στο πλαίσιο του προγράμματος:

Bauhaus4Med – Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους (NEB)

σε συνεργασία με την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και τον Δήμο Καλαμαριάς

1. Εισαγωγή – Το Όραμα

Το πρώην στρατόπεδο Κόδρα αποτελεί έναν από τους πιο εμβληματικούς και ιστορικά φορτισμένους τόπους της Θεσσαλονίκης. Είναι ένας χώρος που φέρει μέσα του τη μνήμη του παρελθόντος, την ενέργεια του παρόντος και την υπόσχεση μιας νέας δημιουργίας για το μέλλον.

Η πρόταση του Μουσείου Φωτογραφίας Δήμου Καλαμαριάς “Χρήστος Καλεμκερής”, με τίτλο

«ΦΩΣ ΣΤΟ ΚΟΔΡΑ – Από τη Μνήμη στη Δημιουργία μιας Μητέρας Πόλης», οραματίζεται τη μετατροπή του Κόδρα σε ένα Μητροπολιτικό Πάρκο Φωτός, Μνήμης και Δημιουργίας.

Έναν τόπο όπου η φύση, η τέχνη και η κοινότητα συνυπάρχουν δημιουργικά, εμπνέοντας ένα νέο μοντέλο βιώσιμου πολιτισμού.

2. Σύνδεση με το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους (NEB)

Το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους (NEB) αποτελεί μια πανευρωπαϊκή πρωτοβουλία που ενώνει τον **Πράσινο Μετασχηματισμό** με την **καθημερινή ποιότητα ζωής**, προάγοντας τις αρχές:

- **Βιωσιμότητα (Sustainability)** – Οικολογική ισορροπία, ανακύκλωση, πράσινες τεχνολογίες.
- **Αισθητική (Aesthetics)** – Ομορφιά, αρμονία, ποιότητα χώρου και φωτός.
- **Συμπερίληψη (Inclusion)** – Ανοιχτότητα, συμμετοχή, ισότητα στην πρόσβαση.

Η πρόταση ενσωματώνει τις αρχές αυτές, επιχειρώντας να κάνει το **Κόδρα ζωντανό εργαστήριο του NEB στη Μεσόγειο**.

3. Ο Θεσμικός Ρόλος του Μουσείου

Το Μουσείο Φωτογραφίας Καλαμαριάς “Χρήστος Καλεμκερής”, με ιστορική πορεία και διεθνή αναγνώριση, επιδιώκει να συνεισφέρει ουσιαστικά στον πολιτιστικό μετασχηματισμό του Κόδρα.

Το Μουσείο προτείνεται να αποτελέσει **σημαντικό κομμάτι του Πολιτιστικού Κόμβου του Νέου Ευρωπαϊκού Μπάουχαους για τη Μητροπολιτική Θεσσαλονίκη**, λειτουργώντας ως επιμελητής των «διαδρομών φωτός και μνήμης», συντονιστής πολιτιστικών και εκπαιδευτικών δράσεων και φορέας διάχυσης γνώσης.

4. Θεματικοί Άξονες της Πρότασης

Η πρόταση αναπτύσσεται γύρω από τρεις βασικούς άξονες:

Α. Φως και Φύση – Η αισθητική της βιωσιμότητας

Το φως ως φυσικό φαινόμενο και καλλιτεχνικό σύμβολο καθορίζει την εμπειρία του Κόδρα.

- Δημιουργία θεματικών “Photo Walks of Light” – διαδρομών που ενοποιούν το πάρκο μέσω φωτός, σκιών και θέας.
 - Εγκατάσταση **φωτοβολταϊκών περιγκολών** και ενεργειακών καθιστικών.
 - Εφαρμογή “Nature-Based Solutions” (κήποι βροχής, νησίδες δροσιάς, βιοποικιλότητα).
 - Καθορισμός **ζωνών χαμηλού φωτισμού** για παρατήρηση νυχτερινού ουρανού και αστροφωτογραφία.
-

Β. Μνήμη και Τόπος – Το συλλογικό αρχείο του Κόδρα

Ο τόπος μετατρέπεται σε “Living Archive of Light”:

ένα φυσικό και ψηφιακό αποθετήριο μνήμης, εικόνων και αφηγήσεων των ανθρώπων που διαμόρφωσαν τη συλλογική ταυτότητα της Καλαμαριάς και της Θεσσαλονίκης.

- Δημιουργία **Κέντρου Μνήμης & Τεκμηρίωσης**.
 - Ήπιες επαναχρήσεις στα **6–7 διατηρητέα κτίρια**, με προτεινόμενες λειτουργίες:
 - Κέντρο Φωτογραφικής Εκπαίδευσης.
 - Μουσείο Τοπικής - Υπερτοπικής Ιστορίας και Μνήμης.
 - Repair Café και Maker Hub.
 - Χώροι πολιτισμού, κοινωνικής συνοχής και ευεξίας.
 - Ανάδειξη της ιστορικότητας του χώρου με σύγχρονα εκθεσιακά μέσα (AR/VR εμπειρίες, ήχος, φωτογραφία, προφορικές μαρτυρίες).
-

Γ. Νέα Δημιουργία – Τέχνη, Κοινότητα και Συμμετοχή

Η νέα δημιουργία γεννιέται μέσα από τη συλλογικότητα και την εξωστρέφεια.

- Ετήσιο διεθνές φεστιβάλ “PhotoKodra” – θεσμός που ενώνει φωτογραφία, περιβάλλον και συμμετοχική κουλτούρα.
- **Light Nights & υπαίθριες εκθέσεις**, με ήπιες εγκαταστάσεις φωτός και ήχου.

- Συνεργασίες με σχολεία και πανεπιστήμια για προγράμματα περιβαλλοντικής και φωτογραφικής εκπαίδευσης.
- Δράσεις καλλιτεχνικής παρατήρησης, με στόχο τη σύνδεση τέχνης και επιστήμης (τέχνη – κλίμα – κοινότητα).

5. Επαναχρήσεις Διατηρητέων Κτιρίων

Οι υφιστάμενες κατασκευές αξιοποιούνται με σεβασμό και δημιουργικότητα:

Κτίριο	Προτεινόμενη χρήση	Σκοπός
Κτίριο Διοίκησης	Info Hub – Κέντρο Ενημέρωσης και Προσανατολισμού	Είσοδος & πληροφόρηση
Παλαιές Αποθήκες	Maker Hub / Repair Café	Κυκλική οικονομία & δεξιότητες
Πρώην Κοιτώνες	Μουσειακό Κέντρο Μνήμης & Αφηγήσεων	Ιστορική τεκμηρίωση (Φωτογραφίες, ντοκουμέντα, μαρτυρίες, κλπ)
Παλαιό Αναρρωτήριο	Χώρος Ευεξίας & Εκπαίδευσης	Προγράμματα υγείας και ευαισθητοποίησης
Σταύλοι / βοηθητικά	Ερμηνευτικό Κέντρο Ιστορίας	Παρουσίαση του παρελθόντος
Νέα χρήση	Residency φωτογράφων	Καλλιτεχνική δημιουργία

6. Περιβαλλοντικές και Καινοτόμες Υποδομές

- Εγκατάσταση συστήματος συλλογής όμβριων για άρδευση.
- Δημιουργία “Blue-Green Corridors” – φυσικών διαδρομών δροσιάς.
- Φωτο-σκίαστρα που παράγουν καθαρή ενέργεια.
- Πράσινες στάσεις για ανάπαυση, σκίαση και φόρτιση συσκευών.
- Περιοχές αστικού δροσισμού με φυτεμένες επιφάνειες και διαπερατά υλικά.

7. Κοινωνία, Εκπαίδευση και Συμμετοχή

- Δημιουργία Κοινοτικών Κήπων και Εκπαιδευτικών Ζωνών για μαθητές, νέους και ευάλωτες ομάδες.
- Ελεύθερη πρόσβαση σε πολιτισμό, άθληση και μάθηση.
- Προγράμματα “Φωτογραφίζω τη Γειτονιά μου”, “Πράσινες Ιστορίες” και “Εικαστικά στο Φως”.
- Διαρκής διάλογος πολιτών και φορέων μέσω ανοικτών προσκλήσεων ιδεών.

8. Διεθνή Παραδείγματα & Προσαρμογή

Πάρκο	Κεντρική ιδέα	Προσαρμογή στο Κόδρα
Tempelhofer Feld – Βερολίνο	Ελεύθερος χώρος πολιτών σε πρώην στρατόπεδο	Διαδρομές ελευθερίας και συμμετοχής
High Line – Νέα Υόρκη	Μετασχηματισμός υποδομών σε πράσινο διάδρομο	Υπερυψωμένες διαδρομές και light art
Parc de la Villette – Παρίσι	Νησίδες πολιτισμού και εκπαίδευσης	Μικρά follies– περίπτερα δημιουργίας
Park Spoor Noord – Αμβέρσα	Πολιτισμός και οικολογία σε αστικό πεδίο	Ανοικτός χώρος για εκδηλώσεις
Zaryadye Park – Μόσχα	Τεχνολογία και φύση σε ισορροπία	“Λόφος Φωτός” και θέα στον Θερμαϊκό

9. Διακυβέρνηση & Συνεργασίες

Προτείνεται η σύσταση **Φορέα Διαχείρισης του Μητροπολιτικού Πάρκου Κόδρα**, με τη συμμετοχή:

- Δήμου Καλαμαριάς
- Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας
- Μουσείου Φωτογραφίας «Χρήστος Καλεμκερής»
- Πανεπιστημίων & εκπαιδευτικών ιδρυμάτων
- Πολιτιστικών συλλόγων & πολιτών

Ο φορέας θα εξασφαλίζει τη **διαφάνεια, τη συν-διαχείριση και τη βιώσιμη λειτουργία** του Πάρκου.

10. Δείκτες Απόδοσης (KPIs)

Τομέας	Δείκτης	Μέτρηση
Περιβάλλον	Αύξηση φυτεύσεων, μείωση θερμικής νησίδας, ποσοστό διαπερατών επιφανειών	Ετήσιες μετρήσεις
Πολιτισμός	Αριθμός εκθέσεων, επισκεψιμότητα, συνεργασίες	Στατιστικά Μουσείου
Συμμετοχή	Πολίτες/σχολεία που συμμετέχουν, δράσεις ΑμεΑ	Δημοτικά δεδομένα
Ενέργεια	Παραγωγή από ΑΠΕ, μείωση κατανάλωσης	Ενεργειακά dashboards
Κυκλικότητα	Ποσοστό επαναχρησιμοποιημένων υλικών, κομποστοποίηση	Ετήσιες αναφορές

11. Χρονοδιάγραμμα Υλοποίησης (ενδεικτικό)

Φάση	Δράσεις	Ορίζοντας
Πιλοτική	Διαδρομές φωτός, Info Hub, καθαρισμοί, κοινοτικοί κήποι	0–12 μήνες
Εφαρμογής	Επαναχρήσεις 3 κτιρίων, Maker Hub, Living Archive, Light Nights	12–36 μήνες
Πλήρης λειτουργία	Ετήσιο PhotoKodra, Zero-Waste Protocol, διεθνείς συνεργασίες	36+ μήνες

12. Οικονομική Βιωσιμότητα του Πάρκου

Η βιωσιμότητα του πάρκου στηρίζεται σε ένα υβριδικό μοντέλο χρηματοδότησης, που συνδυάζει:

1. **Δημόσιες επιχορηγήσεις** από Δήμο, Περιφέρεια και ευρωπαϊκά προγράμματα (π.χ. Bauhaus4Med).

2. Έσοδα από υπηρεσίες (εκδηλώσεις, εκθέσεις, καφετέριες, workshops, εισιτήρια για ειδικές εγκαταστάσεις).
3. Χορηγίες, δωρεές και ιδιωτικές συμμετοχές – πολιτιστικοί φορείς, ιδρύματα, κατοίκους.
4. Συμπράξεις Δημόσιου–Ιδιωτικού Τομέα (PPP) όπου ιδιώτες διαχειρίζονται υποδομές με εγγυημένα επίπεδα ποιότητας.
5. Ειδικά τέλη / trust funds – π.χ. συνδρομητικά προγράμματα φίλων, χρεώσεις για ιδιωτικές εκδηλώσεις, ειδικές εισφορές ακινήτων.
6. Καινοτομικές πηγές – AR/VR εμπειρίες, “Living Archive” ψηφιακές συνδρομές, συμμετοχικά επενδυτικά σχήματα.

Το καθένα από αυτά τα στοιχεία λειτουργεί συμπληρωματικά, με στόχο να καλύπτει το κόστος λειτουργίας, καθαριότητας, συντήρησης, προσωπικού και αναπλάσεων, χωρίς να επιβαρύνει αποκλειστικά το δημοτικό προϋπολογισμό.

Σε διάφορα πρότυπα πάρκων διεθνώς, η επιτυχία επιτυγχάνεται με **μείγμα εσόδων και δημόσιων πόρων**, ενώ οι “αποθεματικά ταμεία” (trust funds) διασφαλίζουν πρόβλεψη για έκτακτες ανάγκες.

Σε κάθε περίπτωση, η οικονομική πρόβλεψη της πρότασης οφείλει να περιλάβει **σενάρια εσόδων - εξόδων και μελέτη ευαισθησίας** (π.χ. αν κάποιος πόρος μειωθεί).

13. Καταληκτική Δήλωση

Το «ΦΩΣ ΣΤΟ ΚΟΔΡΑ» δεν είναι απλώς μια πρόταση ανάπτυξης· είναι ένα **όραμα για μια νέα σχέση του ανθρώπου με τον τόπο του**. Μέσα από το φως, τη μνήμη και τη δημιουργία, το Κόδρα μπορεί να μετατραπεί σε ένα **σύγχρονο, ανοιχτό και συμμετοχικό Μητροπολιτικό Πάρκο**, αντάξιο της ιστορίας, της αισθητικής και του μέλλοντος της Θεσσαλονίκης.

Επίλογος – Πολιτιστική Αποστολή

*Το φως δεν είναι μόνο θέμα τέχνης· είναι πράξη πολιτισμού.
Στο Κόδρα, το φως ξαναδίνει ζωή στη Μητέρα Πόλη,
ενώνοντας το χθες με το αύριο, τη μνήμη με τη δημιουργία.*